Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Social return in de bouw

“Probeer social return duurzaam te maken”

Interview met Mac Polhuijs, projectleider

De rijksoverheid stimuleert dat iedereen die moeite heeft deel te nemen aan het arbeidsproces de kans krijgt ervaring op te doen op de arbeidsmarkt. Daarom vraagt de overheid van haar leveranciers dat zij zich inzetten voor social return: het bieden van arbeidsplaatsen aan mensen met een grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt. Sinds 1 juli 2011 neemt de rijksoverheid social return op in aanbestedingen van diensten en werken van meer dan 250.000 euro.

In verschillende interviews vertellen aanbesteders en aannemers over hun ervaringen met het social return beleid. Hoe passen zij social return toe? Welke afspraken maken zij met elkaar? Welke kansen en knelpunten zien zij?

Vink Bouw Nieuwkoop B.V. bouwt voor de Dienst Vastgoed Defensie een sportcomplex. Dit contract was voor het ministerie van Defensie een van de eerste aanbestedingen waarin social return is opgenomen in het programma van eisen: vijf procent van de waarde van de opdracht moet besteed worden aan social return. Vink Bouw zal vooral jongeren inzetten om aan het criterium te voldoen. Het bedrijf biedt al geruime tijd opleidingsplaatsen aan mbo-leerlingen. “Wij vinden dat we een verantwoordelijkheid hebben naar jongeren. Daarnaast is het noodzakelijk om vakmensen op te leiden, anders zit de branche straks zonder”, zegt Mac Polhuijs, Projectleider bij Vink Bouw Nieuwkoop B.V.

“In eerdere aanbestedingen waarop wij hebben ingeschreven, bijvoorbeeld bij gemeentes, was nog geen sprake van leerlingen als doelgroep van social return, in deze aanbesteding is dat wel het geval. Dat biedt kansen voor ons.” Bij Vink Bouw werken leerlingen in alle lagen van het bedrijf. Regelmatig maakt het bedrijf een Leerlingbouwplaats (een bouwplaats die stageplekken biedt aan leerlingen om het vak te leren) van een project, ook als de opdrachtgever daar niet om vraagt. Daarnaast voldoet Vink Bouw aan de social return eis door mensen met een WW-uitkering aan te nemen. “Vakkrachten die door ontwikkelingen in de bouw bij andere bedrijven worden ontslagen, komen in de WW terecht en solliciteren zich suf. Wij zetten ze graag in, omdat we veel jonge mensen in dienst hebben; daar mag wel wat ervaring tussen.”

Kies voor geschikte projecten

Vink Bouw denkt wel aan het percentage van vijf procent te komen, maar worstelt met de bepaling dat social return moet worden toegepast binnen het project dat is aanbesteed. “Het is een complex project, dat vraagt om ervaren vakkrachten en ook nog eens onder hoge tijdsdruk staat. In zo’n project is eigenlijk geen ruimte om leerlingen fouten te laten maken, of om een opbouw te maken in het leerproces. Mensen zonder enige ervaring kan ik hier niet aan het werk zetten. Andere projecten zijn daar geschikter voor. Ik zou het liever bedrijfsbreed willen bekijken. Dan komen we ruim boven die vijf procent.” Nu werkt er één stagiaire aan de werkvoorbereiding en uitvoering van het project. Daarnaast spreekt Vink Bouw met onderaannemers om te kijken welke mogelijkheden zij hebben om mensen uit de social return doelgroep aan te nemen. De installateur heeft dat al toegezegd. “Dat doen we ook in andere projecten, we kijken vaak of onderaannemers misschien wat meer werk hebben dat om eenvoudig vakmanschap vraagt, zodat we bij hen mensen kwijt kunnen.”

Of een project geschikt is om social return bij toe te passen, hangt wat Polhuijs betreft van meer af dan de aanbestedingssom. “De opdrachtgever zou vooraf inhoudelijk moeten kijken of een project geschikt is. Onderzoek wat voor product je nu precies aanbesteedt, en wat daar de reële mogelijkheden zijn. Er zijn bijvoorbeeld ook projecten waarbij een hoger percentage dan vijf procent makkelijk te halen is.” Daarbij zouden opdrachtgever en opdrachtnemer ook goed voor ogen moeten houden wat het inhoudt om te werken met, in dit geval, jongeren die nog moeten leren. “Leerlingen moeten voldoende uitleg krijgen en de kans hebben om fouten te maken of zaken opnieuw te doen. Opdrachtgevers moeten die consequentie van werken met jongeren wel accepteren. Wij nemen de tijd om met jongeren te

werken, om te zien of het vak geschikt voor ze is. Sommigen zitten nog volop in de puberteit, die krijgen bij ons wel enige tijd en ruimte om hun draai te vinden. Dat houdt natuurlijk ook een keer op: voor iedere plek die wij hebben staan er vaak al twintig kandidaten klaar."

Vraag vooraf om een plan van aanpak

Polhuijs ziet dat opdrachtgevers nog aan het zoeken zijn naar de juiste invulling. "Iedereen die ermee bezig is, zoekt nog naar de juiste manier. Het is best complex, maar samen werken we wel ergens naar toe." Eén manier om te kijken welke reële kansen een project biedt voor social return, is leveranciers van te voren een plan van aanpak te laten schrijven, vindt Polhuijs. "Ja, dat vraagt een extra investering van de aanbieders, maar daardoor kun je ook heel goed laten zien wat je denkt te kunnen doen. De aanbesteder kan het plan dan op meer beoordelen dan alleen een percentage. Hij kan ook zien: is het reëel, welke oplossingen worden geboden? In dat geval kijk je meer naar de inhoud en kun je een afweging maken tussen een reëel plan of mooie woorden met de laagste prijs." Een bijkomend voordeel volgens Polhuijs is dat na de gunning het contractmanagement concreter is. "Je hebt zo'n plan zelf gemaakt, dan kan je daarna niet zeggen dat iets niet haalbaar is."

Bied kansen voor de langere termijn

Vink Bouw heeft moeite met het feit dat social return op een specifiek project moet worden toegepast. Mac Polhuijs: "Wanneer je mensen voor een werk van bijvoorbeeld tien maanden aanneemt, en daarna de deur weer wijst, gaan ze niet definitief uit die zogenoemde kaartenbak. In mijn ogen draag je zo niet bij aan kansen op de lange termijn, of aan het welzijn van mensen. Er zijn bedrijven die al heel veel doen, in hun hele bedrijf, dat zou je moeten belonen. Ik pleit ervoor dat wij, aanbesteders en leveranciers, meer naar het hele bedrijf kijken, en social return zo duurzaam mogelijk inzetten."

Dit is een uitgave van
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directie FHIR
Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag
www.minbzk.nl | November 2012 | B-16220